

*До разової спеціалізованої вченої ради
у Донецькому державному університеті
внутрішніх справ*

ВІДГУК

опонента – доктора юридичних наук, доцента, доцента кафедри кримінально-правових дисциплін інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ Волошанівської Тетяни Володимирівни на дисертацію Нестеренко Тетяни Василівни «Кримінологічна характеристика та запобігання домашньому насильству, що вчиняється відносно жінок в Україні», подану на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право», за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена тим, що домашнє насильство щодо жінок залишається одним із найбільш поширених і суспільно небезпечних проявів гендерно зумовленого насильства, який посягає на фундаментальні права і свободи людини, негативно впливає на стан громадської безпеки та потребує комплексного кримінологічного осмислення.

В умовах воєнного стану, масштабних соціально-економічних трансформацій, вимушеної міграції населення, поширення психологічних наслідків війни та зміни характеру сімейних відносин проблема запобігання домашньому насильству набуває особливої гостроти та потребує вироблення сучасних і науково обґрунтованих підходів до її вирішення.

Додаткової актуальності дослідженню надає необхідність удосконалення кримінально-правових і кримінологічних механізмів протидії домашньому насильству з урахуванням сучасних тенденцій розвитку національного законодавства, міжнародних стандартів захисту прав людини та євроінтеграційного курсу України. Особливого значення набуває пошук ефективних моделей запобігання таким кримінальним правопорушенням, спрямованих не лише на реагування на вже вчинені діяння, а й на усунення

причин і умов їх виникнення, удосконалення діяльності уповноважених суб'єктів та підвищення ефективності державної політики у цій сфері.

За таких умов дисертаційне дослідження Т. В. Нестеренко є своєчасним, має вагоме теоретичне і практичне значення та відповідає сучасним потребам розвитку кримінологічної науки й правозастосовної практики.

Отримані результати можуть стати підґрунтям для подальшого вдосконалення законодавства, розвитку кримінологічної доктрини та формування дієвих механізмів запобігання домашньому насильству щодо жінок в Україні.

Окрім викладеного, актуальність обраної теми підтверджується її відповідністю сучасним пріоритетам державної політики України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, удосконалення діяльності органів правопорядку, забезпечення прав і свобод людини та підвищення ефективності механізмів кримінально-правової і кримінологічної протидії насильницькій злочинності. Зокрема, дисертаційне дослідження виконано відповідно до:

- **Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року**, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2021 року № 145, якою визначено основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання домашньому насильству, забезпечення захисту постраждалих осіб та розвитку ефективної міжвідомчої взаємодії;

- **Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки**, затвердженого Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023, що передбачає вдосконалення діяльності правоохоронних органів, підвищення ефективності забезпечення правопорядку та захисту прав людини;

- **Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки**, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року №

695, яка спрямована на забезпечення безпечного середовища, розвиток соціальної згуртованості та підвищення якості життя населення;

– **Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок системи Міністерства внутрішніх справ України на 2025–2029 роки**, затвердженої наказом МВС України від 21 травня 2024 року № 326, одним із пріоритетних напрямів якої визначено наукове забезпечення діяльності органів системи МВС щодо запобігання кримінальним правопорушенням та вдосконалення механізмів забезпечення публічної безпеки.

Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Донецького державного університету внутрішніх справ **30 листопада 2022 року (протокол № 4)**, що також свідчить про її відповідність актуальним напрямам розвитку кримінологічної науки, сучасним потребам правозастосовної практики та державної політики у сфері запобігання домашньому насильству.

Необхідність комплексного наукового осмислення досліджуваної проблематики підтверджується також тим, що, незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, присвячених питанням протидії домашньому насильству, у кримінологічній науці практично відсутні комплексні дослідження, у яких предметом самостійного аналізу виступали б особливості домашнього насильства, що вчиняється саме щодо жінок, сучасні детермінанти його поширення, проблеми зниження латентності таких кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану, а також напрями вдосконалення кримінально-правових і кримінологічних заходів їх запобігання. Це додатково підтверджує своєчасність, наукову новизну та практичну значущість обраної теми дисертаційного дослідження.

Наукова обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Сформульовані дисертанткою положення, висновки та пропозиції вирізняються логічною структурованістю, внутрішньою

послідовністю й аргументованістю, що стало можливим завдяки правильно визначеній меті дослідження, належному обґрунтуванню об'єкта та предмета, а також виваженому формулюванню завдань.

Метою дисертаційного дослідження є надання кримінологічної характеристики домашнього насильства, що вчиняється щодо жінок в Україні, а також формування комплексу заходів, спрямованих на запобігання таким кримінальним правопорушенням.

Досягнення визначеної мети передбачає дослідження кримінально-правових ознак і підстав криміналізації домашнього насильства, сучасного стану та тенденцій його поширення, детермінант вчинення таких діянь, особи кривдника, а також удосконалення загальносоціальних, спеціально-кримінологічних і кримінально-правових заходів запобігання домашньому насильству щодо жінок.

Об'єктом дослідження дисертантка визначила суспільні відносини у сфері протидії кримінальним правопорушенням проти життя та здоров'я особи. *Предметом* дослідження є кримінологічна характеристика та запобігання домашньому насильству, що вчиняється щодо жінок в Україні.

Здобувачка ґрунтовно підійшла до формування методологічної основи дисертаційного дослідження. У роботі комплексно застосовано загальнонаукові та спеціально-наукові методи пізнання. Основним визначено діалектичний метод, за допомогою якого досліджувана проблематика розглянута у взаємозв'язку її кримінально-правових і кримінологічних складових.

Компаративний метод використано для аналізу зарубіжного досвіду запобігання домашньому насильству та визначення можливостей його впровадження у національне законодавство і правозастосовну практику; логіко-семантичний і формально-юридичний методи — для з'ясування кримінально-правових ознак домашнього насильства та підстав його криміналізації; метод системного аналізу — для встановлення напрямів удосконалення кримінального законодавства; догматичний метод — для характеристики стану,

тенденцій і детермінант домашнього насильства та особи кривдника; метод структурно-функціонального аналізу — для дослідження системи заходів запобігання; статистичні й математичні методи — для опрацювання офіційних статистичних даних і матеріалів судової практики. Комплексне використання зазначених методів забезпечило всебічність дослідження, досягнення його мети та належний рівень обґрунтованості отриманих результатів.

Дисертація характеризується належною *емпіричною базою*. У процесі дослідження здобувачкою опрацьовано 123 вироки, розміщені в Єдиному державному реєстрі судових рішень за 2020–2025 роки, офіційні статистичні дані Офісу Генерального прокурора, звітність та аналітичні матеріали Міністерства внутрішніх справ України і Національної поліції України. Залучення зазначених джерел дало можливість дослідити сучасний стан і тенденції домашнього насильства щодо жінок, визначити його основні детермінанти, сформувати кримінологічний портрет особи кривдника, оцінити ефективність чинних кримінально-правових і кримінологічних заходів реагування та обґрунтувати напрями їх удосконалення.

Таким чином, наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційному дослідженні, ґрунтуються на належній методологічній та емпіричній основі, характеризуються достатнім рівнем аргументованості, логічною послідовністю і внутрішньою узгодженістю. Це забезпечує їх наукову достовірність, теоретичну значущість і можливість практичного використання у законотворчій, науково-дослідній, правозастосовній та освітній діяльності.

Новизна представлених теоретичних результатів проведених досліджень. Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні монографічних досліджень, у якому надано кримінологічну характеристику домашнього насильства, що вчиняється щодо жінок, а також сформовано пропозиції, спрямовані на вдосконалення положень Кримінального кодексу України та кримінологічної практики

запобігання таким кримінальним правопорушенням. У роботі сформульовано та обґрунтовано сукупність нових наукових положень, висновків і рекомендацій.

На основі проведеного дослідження дисертанткою, зокрема, вперше:

- аргументовано доцільність доповнення ст. 126-1 КК України такими кваліфікуючими ознаками як: 1) вчинення таких дій щодо неповнолітньої особи або вагітної жінки; 2) вчинення таких дій щодо малолітньої особи або особи із інвалідністю; 3) вчинення таких дій особою, яку вже було засуджено за домашнє насильство або кримінальні правопорушення, що із ним пов'язані; 4) вчинення таких дій у присутності дитини; 5) вчинення таких дій, поєднаних із незаконним позбавленням волі, заподіянням тяжких тілесних ушкоджень;

- доведено доцільність криміналізації незаконного систематичного переслідування, вчиненого щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до психологічних страждань та/або погіршення якості життя потерпілої особи.

- *удосконалено:*

- типові кримінологічні ознаки особи, що вчиняє домашнє насильство щодо жінок в Україні: чоловік (86,3 %), 40–54 років (43,4 %), із базовою середньою та профільною середньою освітою (75,8 %), працездатний, але такий, що ніде не працює та не навчається (82,8 %), громадянин України (99,3 %). З морально-психологічної сторони характеризується таким: 1) відсутність емпатії; 2) низька здатність до саморефлексії; 3) схильність до зловживання алкогольними та наркотичними речовинами; 4) відсутність базових уявлень про інститут родини та його цінності; 5) незадовільний рівень статевого виховання. Кримінально-правові ознаки, здебільшого відсутні. Найбільш розповсюдженою є вчинення домашнього насильства у стані алкогольного сп'яніння;

- комплекс заходів загальносоціального запобігання домашньому

насильству, яке вчиняється щодо жінок, які диференційовані на такі: 1) створення/розвиток програм економічної та фінансової грамотності, а також навчання жертв основам професійного розвитку та особистісного становлення; 2) створення курсів підвищення кваліфікації для фахівців, які працюють за напрямом взаємодії із жертвами домашнього насильства, з метою забезпечення їх здатності до орієнтування у такого роду питаннях; 3) створення психокорекційних програм, орієнтованих у першу чергу на роботу з чоловіками, які є основною цільовою групою; 4) заохочення кіно- та відеопродукції, яка популяризує здорові стосунки та не романтизують насильство в родині; 5) виховання культури втручання, яка унеможливилюватиме ігнорування насильства третіми особами; 6) визначення запобігання домашньому насильству пріоритетом національної безпеки та соціальної політики; 7) забезпечення міжвідомчої координації між суб'єктами, які залучені до запобігання домашньому насильству, їх участі у міжнародних програмах та ініціативах; 8) інтеграція проблеми домашнього насильства в оборонну політику шляхом посилення ролі офіцерів із гендерних питань, розробка та впровадження внутрішніх процедур реагування та випадки насильства в родинях військовослужбовців, забезпечення системного контролю стану психічного здоров'я військовослужбовців, а також – визнання взаємозв'язку між бойовим стресом, посттравматичним розладом та підвищенням ризику насильства в родині; використання практик НАТО щодо гендерної рівності та протидії насильству;

– перелік видів кримінальних правопорушень, які можна віднести до таких, що пов'язані із домашнім насильством, до яких віднесено: кримінальні правопорушення, передбачені статтями 134, 151-2, ч. 2 ст. 152, ч. 2 ст. 153, 390-1, а також ст. 121, 122, 125 Кримінального кодексу, якщо вони вчинені щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах;

– види та розміри покарань, передбачених у санкції ст. 390-1

Кримінального кодексу України, що аргументовано низькою ефективністю покарання у виді пробаційного нагляду, яка підтверджується значним зростанням кількісного показника таких суспільно небезпечних діянь протягом 2024-2025 років.

– *набули подальшого розвитку:*

– аргументи щодо доцільності застосування до осіб, які вчинили домашнє насильство, електронних засобів контролю та внесення відповідних змін у національне законодавство;

– аргументи щодо доцільності виключення кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, із переліку кримінальних правопорушень, кримінальне провадження щодо яких здійснюється у формі приватного обвинувачення;

– аргументи щодо доцільності доповнення ст. 126-1 КК України приміткою, у якій має бути визначено перелік кримінальних правопорушень, які можуть вважатися такими, що пов'язані із домашнім насильством.

Таким чином, результати дисертаційного дослідження характеризуються належним рівнем наукової новизни, що виявляється у формулюванні нових пропозицій щодо вдосконалення кримінальної відповідальності за домашнє насильство, поглибленні кримінологічної характеристики особи кривдника, розвитку системи загальносоціальних заходів запобігання домашньому насильству щодо жінок, уточненні переліку кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, а також обґрунтуванні необхідності застосування сучасних кримінально-правових і кримінологічних засобів реагування на такі протиправні діяння.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Результати дослідження повною мірою відображено в публікаціях у фахових наукових виданнях України, зміст і характер яких відповідають вимогам МОН України, а також виступах авторки з доповідями основних положень дисертації на науково-

практичних конференціях, що в цілому свідчить про достатній рівень її апробації. Так, основні результати дисертаційного дослідження було презентовано та обговорено на науково-практичних заходах: «Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права» (м. Кременчук, 5–7 грудня 2024 р.), «Права людини та публічне врядування» (м. Чернівці, 30 травня 2025 р.).

Публікації. Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено у п'яти наукових публікаціях, серед яких 3 статті у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, 2 тези доповідей на науково-практичних заходах.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

За результатами аналізу роботи порушення вимог академічної доброчесності не встановлено. У тексті дисертації здобувачкою повно викладено зміст власних досліджень. Під час використання в роботі наукових результатів, ідей, думок і матеріалів інших авторів, здійснено посилення на їх публікації.

Реального або потенційного конфлікту інтересів у офіційної опонентки щодо здобувачки, її наукового керівника й інших членів разової ради немає.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Викладені у роботі положення, висновки та пропозиції впроваджені та можуть бути використані у:

- *законотворчій діяльності* – під час удосконалення нормативно-правових актів щодо запобігання кримінальним правопорушенням проти життя та здоров'я особи;
- *науково-дослідній сфері* – для вирішення проблем протидії кримінальним правопорушенням проти життя та здоров'я особи (акт впровадження у науково-дослідну діяльність Донецького державного університету внутрішніх справ від 08 квітня 2026 року);
- *правозастосовній діяльності* – для підготовки рекомендацій, цільових програм (планів) та стратегій з питань протидії кримінальним

правопорушенням життя та здоров'я особи;

– *освітньому процесі* – під час підготовки навчально-методичних комплексів з кримінального права та кримінології та викладання відповідних освітніх компонент (акт впровадження в освітній процес Донецького державного університету внутрішніх справ від 08 квітня 2026 року).

Вищевикладене є підставою для загальної позитивної оцінки дисертації Нестеренко Тетяни Василівни на тему «Кримінологічна характеристика та запобігання домашньому насильству, що вчиняється відносно жінок в Україні» як самостійного, цілісного та завершеного наукового дослідження, виконаного на високому теоретичному, методологічному й емпіричному рівнях та присвяченого актуальній і суспільно значущій проблемі сучасної кримінологічної науки. Дисертаційна робота характеризується належним рівнем наукової новизни, достатньою обґрунтованістю сформульованих висновків і рекомендацій, а також містить практично цінні пропозиції, спрямовані на вдосконалення кримінально-правових і кримінологічних засад запобігання домашньому насильству щодо жінок в Україні.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому, оформлення. У роботі дотримано вимоги наукового стилю та вимоги сучасного українського правопису. Робота складається з анотацій, вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (146 найменувань на 16 сторінках) та 2 додатків (5 сторінок). Повний обсяг дисертації становить 209 сторінок, з них основного тексту – 173 сторінки.

У першому розділі дисертації **«Теоретико-правові засади запобігання домашньому насильству в Україні»** здійснено ґрунтовний аналіз кримінально-правових ознак домашнього насильства, систематизовано підстави криміналізації цього суспільно небезпечного діяння, а також досліджено особливості кримінальної відповідальності за домашнє насильство у законодавстві зарубіжних держав.

Структура розділу охоплює три взаємопов'язані підрозділи, присвячені кримінально-правовій характеристиці домашнього насильства, обґрунтуванню необхідності його криміналізації та порівняльно-правовому аналізу зарубіжного досвіду. У дисертаційному дослідженні заслуговують на увагу сформульовані авторкою науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення кримінально-правового регулювання протидії домашньому насильству.

Зокрема, запропоновано систематизувати відповідні кримінально-правові норми шляхом виокремлення самостійного розділу Кримінального кодексу України, розширити перелік кваліфікуючих ознак цього кримінального правопорушення, переглянути ознаку систематичності у складі домашнього насильства, а також обґрунтовано порушено питання щодо доцільності зниження віку кримінальної відповідальності за його вчинення.

Позитивної оцінки заслуговує і проведений авторкою порівняльно-правовий аналіз законодавства зарубіжних держав щодо протидії домашньому насильству. На основі дослідження законодавства Польщі, Німеччини, Італії, Чехії, Латвії, Швеції та Франції авторкою виокремлено найбільш ефективні законодавчі підходи, зокрема щодо криміналізації переслідування (сталкінгу) як кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством.

Обґрунтована пропозиція щодо імплементації такого досвіду у національне кримінальне законодавство є науково аргументованою, практично значущою та сприятиме подальшому вдосконаленню механізму кримінально-правової охорони прав осіб, які постраждали від домашнього насильства.

У другому розділі дисертації **«Кримінологічна характеристика домашнього насильства, що вчиняється відносно жінок в Україні»** здійснено комплексний аналіз сучасного стану й тенденцій кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, систематизовано детермінанти, які зумовлюють їх учинення, а також вказано про характеристику особи, яка вчиняє домашнє насильство відносно жінок в Україні.

Позитивної оцінки заслуговують результати кримінологічного аналізу особи кривдника, здійсненого авторкою. На основі емпіричних даних визначено найбільш характерні соціально-демографічні, морально-психологічні та кримінологічні ознаки осіб, які вчиняють домашнє насильство щодо жінок, а також встановлено найбільш поширені фактори, що сприяють вчиненню таких кримінальних правопорушень. Отримані висновки мають не лише теоретичне значення, а й можуть бути використані при формуванні сучасної державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

У третьому розділі дисертації **«Заходи кримінологічного запобігання домашньому насильству, що вчиняється відносно жінок в Україні»** комплексно досліджено загальносоціальний та спеціально-кримінологічний рівні запобігання відповідним кримінальним правопорушенням. Науковий інтерес становлять запропоновані авторкою напрями вдосконалення системи запобігання домашньому насильству щодо жінок.

Обґрунтовано комплекс загальносоціальних заходів, спрямованих на підвищення економічної та правової обізнаності населення, професійну підготовку фахівців, розвиток психокорекційних програм для кривдників, популяризацію культури ненасильницьких відносин, посилення міжвідомчої взаємодії, а також інтеграцію питань запобігання домашньому насильству у сферу національної безпеки й оборонної політики з урахуванням сучасних викликів та міжнародного досвіду.

Позитивної оцінки заслуговують висновки авторки щодо ефективності окремих видів запобіжних заходів. На підставі проведеного дослідження аргументовано доведено пріоритетність організаційно-правових механізмів запобігання домашньому насильству, а також обґрунтовано необхідність удосконалення кримінально-правових норм, системи покарань, обмежувальних заходів і механізмів контролю за їх виконанням, що має важливе значення для підвищення ефективності державної політики у цій сфері.

Викладене дає підстави констатувати, що дисертація відзначається логічною структурою, внутрішньою цілісністю, послідовністю викладу матеріалу та належним взаємозв'язком між теоретичними положеннями, результатами аналізу статистичних даних, судової практики й сформульованими пропозиціями.

Важливо, що здобувачка не обмежилася систематизацією наявних наукових підходів, а запропонувала власне бачення кримінологічної характеристики домашнього насильства щодо жінок, здійснила класифікацію його детермінантів, сформувала типовий кримінологічний портрет кривдника та розробила комплекс загальносоціальних і спеціально-кримінологічних заходів запобігання.

Дискусійні положення дисертації та зауваження щодо її змісту.

Разом із тим, позитивно оцінюючи зміст дисертації та відзначаючи її відповідність вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, зокрема щодо належного теоретичного рівня, обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх наукової новизни та практичної значущості, вважаємо за доцільне висловити окремі дискусійні положення, які можуть стати предметом наукового обговорення під час публічного захисту.

1. У дисертації авторкою обґрунтовано доцільність додаткового розгляду питання щодо зниження віку кримінальної відповідальності за вчинення домашнього насильства до чотирнадцяти років, що мотивується необхідністю узгодження положень кримінального законодавства із Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та наближення національного законодавства до європейських стандартів. Разом із тим потребує додаткового обґрунтування, чи є наведені аргументи достатніми для перегляду загальних підходів до визначення віку кримінальної відповідальності, особливо з огляду на відсутність сталої судової практики щодо притягнення до кримінальної відповідальності осіб цієї вікової категорії

за вчинення домашнього насильства. У зв'язку з цим доцільно уточнити, чи можуть окреслені авторкою цілі бути досягнуті шляхом удосконалення існуючих заходів реагування, передбачених законодавством щодо дітей-кривдників, без внесення змін до інституту віку кримінальної відповідальності.

2.Авторкою проведено ґрунтовний порівняльно-правовий аналіз законодавства держав – членів Європейського Союзу щодо протидії домашньому насильству та сформульовано пропозиції щодо імплементації окремих зарубіжних підходів у національне законодавство. Водночас доцільно уточнити, за якими критеріями авторкою здійснювалася оцінка ефективності відповідних моделей, адже наведені у дисертації статистичні дані свідчать, що навіть у державах із розвиненою системою кримінально-правових та превентивних заходів проблема домашнього насильства залишається актуальною.

3.Під час формування кримінологічного портрета особи, яка вчиняє домашнє насильство щодо жінок, авторкою використано статистичні показники, відповідно до яких типовим кривдником є чоловік віком чоловік (86,3 %), 40– 54 років (43,4 %), із базовою середньою та профільною середньою освітою (75,8 %), працездатний, але такий, що ніде не працює та не навчається (82,8%), громадянин України (99,3 %). Разом із тим потребує додаткового обґрунтування питання репрезентативності сформованого кримінологічного портрета з огляду на високу латентність домашнього насильства. У зв'язку з цим виникає питання, чи відображає запропонований авторкою портрет усю сукупність осіб, які вчиняють домашнє насильство, чи характеризує переважно тих кривдників, стосовно яких було відкрито кримінальні провадження або вони стали предметом кримінального провадження.

4.У дисертації авторкою запропоновано кримінологічну типологію осіб, які вчиняють домашнє насильство щодо жінок, із виокремленням провокативного, ситуативного, проактивного, пасивно-агресивного та домінантного типів. Запропонований підхід безумовно має науковий інтерес та

практичне значення. Разом із тим доцільно було б уточнити, які саме критерії покладено в основу такого поділу та чи є запропоновані типи взаємовиключними, чи одна й та сама особа залежно від конкретної криміногенної ситуації може поєднувати ознаки кількох типів.

5.У дисертації авторкою обґрунтовано необхідність інтеграції питань запобігання домашньому насильству в оборонну політику держави, зокрема шляхом посилення ролі офіцерів із гендерних питань, розроблення внутрішніх процедур реагування на випадки домашнього насильства у сім'ях військовослужбовців, здійснення системного контролю за станом їхнього психічного здоров'я та впровадження відповідних практик НАТО. Водночас потребує додаткового уточнення, які саме на думку авторки суб'єкти сектору безпеки і оборони, правоохоронні органи та інші державні інституції мають забезпечувати реалізацію запропонованих заходів, а також яким чином має бути організована їхня міжвідомча взаємодія для своєчасного реагування на випадки домашнього насильства із дотриманням вимог законодавства щодо захисту персональних даних та конфіденційності медичної інформації військовослужбовців.

Водночас висловлені положення мають переважно дискусійний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Нестеренко Тетяни Василівни та не знижують її наукової цінності. Навпаки, вони підтверджують актуальність обраної тематики, складність і багатоаспектність досліджуваної проблеми, а також можуть слугувати підґрунтям для подальших наукових досліджень і змістовної фахової дискусії під час публічного захисту.

Загальний висновок. Дисертація **Нестеренко Тетяни Василівни «Кримінологічна характеристика та запобігання домашньому насильству, що вчиняється відносно жінок в Україні»**, подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань **08 «Право»** за спеціальністю **081 «Право»**, є самостійною кваліфікаційною науковою працею, виконаною здобувачкою особисто, містить нові науково обґрунтовані теоретичні положення, висновки

та практичні рекомендації, що мають істотне значення для подальшого розвитку кримінологічної науки, кримінального права та вдосконалення державної політики у сфері запобігання домашньому насильству щодо жінок.

Поставлене наукове завдання виконано на належному теоретико-методологічному рівні. У процесі дослідження авторкою комплексно проаналізовано кримінально-правові ознаки домашнього насильства, здійснено кримінологічну характеристику цього виду кримінальних правопорушень, визначено сучасний стан, тенденції та детермінанти домашнього насильства щодо жінок в Україні, сформовано кримінологічний портрет особи кривдника, а також розроблено систему загальносоціальних і спеціально-кримінологічних заходів запобігання відповідним кримінальним правопорушенням. Це свідчить про належний рівень оволодіння здобувачкою методологією наукового пізнання, здатність до самостійного вирішення складних наукових завдань, критичного осмислення наукових підходів та формулювання власних концептуальних положень.

Дисертація Нестеренко Тетяни Василівни «Кримінологічна характеристика та запобігання домашньому насильству, що вчиняється відносно жінок в Україні» відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (із змінами і доповненнями), наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44).

Дисертаційна робота є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що мають суттєве

значення для розвитку науки криміналістики, а її авторка – **Нестеренко Тетяна Василівна** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**Доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін інституту права та безпеки
Одеського державного університету
внутрішніх справ
доктор юридичних наук,
доцент
«29» липня 2026 року**

Тетяна ВОЛОШАНІВСЬКА